

BETRAGTNINGER OVER KULTURFORHOLDENE I KELTISK JÆRNALDER.

Af *Hans Norling-Christensen.*

Studiet af Aarhundrederne før Kristi Fødsel, den keltiske Jærnalder, vanskeliggøres af Fundenes ringe Antal og af deres gennemgaaende uanseelige Fremtoningspræg. Fundfattigdommen er blevet tolket derhen, at der i den ældre keltiske Jærnalder fandt en udpræget Nedgang i Kulturen Sted¹⁾, og som medvirkende Aarsag hertil anføres en af Geologerne paavist Klimaforværring, der satte ind netop omkring keltisk Jærnalders Begyndelse, samt en Formodning om at Keltervældet mod Syd betød en Afbrydelse af de tidligere saa stærke Forbindelser med Syd-europa og Norditalien. Kulturbilledet synes dog at kunne forstaaes paa en noget anden Maade og er ogsaa tidligere blevet det²⁾.

Det er paa Forhaand en betænkelig Sag at drage vidtgaaende Slutninger ud fra Periodens Fundfattigdom, thi denne skyldes jo hovedsagelig, at Tidens Gravskik ikke krævede Dødgaver; en simpel Naal, en Ring og andre oftest lige saa ubetydelige Genstande er alt, hvad Gravene har at byde paa. Naar f. Eks. den ældre Bronzealders Kultur fremtræder for os saa rig og mangesidet, da skyldes dette først og fremmest, at Gravgaverne er saa mange og af saa høj Kvalitet. I yngre Bronzealder sejrer Ligbrændingen og i Løbet af denne Periode bliver Gravene færre og færre, ubetydeligere og ubetydeligere.

Den yngre Bronzealders Kultur glider jævnt over i den ældre keltiske Jærnalders Kultur, det fremgaar klart bl. a. af Keramiken og forskellige andre Brugsgenstande. Hvor afhængig den tidligste Jærnalders Formfølelse var af Bronzealderens ses af Hjortspringbaadens Skibsform, der genfindes i Bronzealderens Helleristning-

ger, — og selv det, at Redskabsmateriale for en væsentlig Del skiftede fra Bronze til Jærn, hindrede ikke, at Bronzealders-Former efterlignedes i Jærn. Karakteristiske Eksempler paa dette er visse af Hjortspringfundets Spydspidser, hvor Skaftdøllen fort-

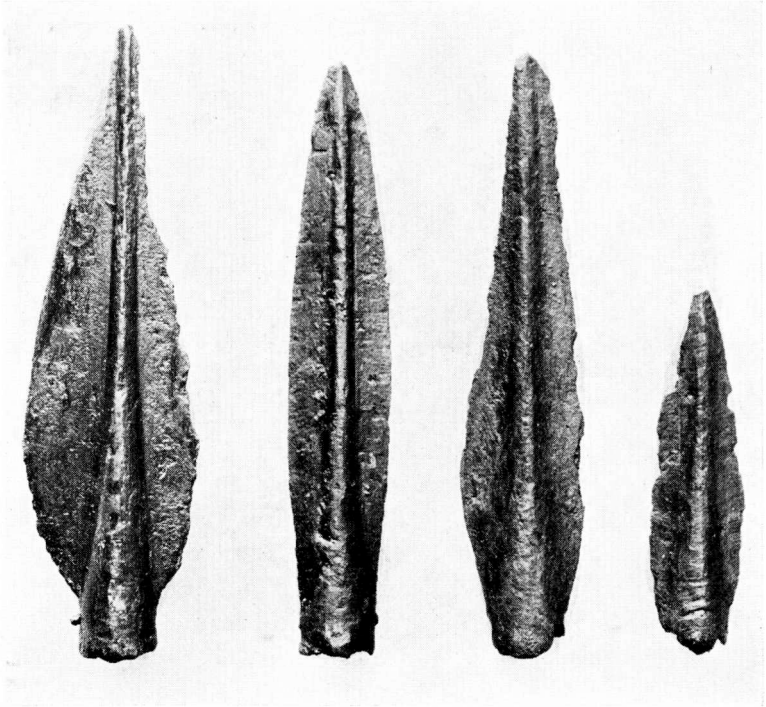

Fig. 1. Spydspidser fra Hjortspringfundet. — 1 : 2.

sætter ind i Bladet (Fig. 1). Gravskikken i keltisk Jærnalder er ogsaa blot en Videreførelse af yngre Bronzealders Traditioner med streng Fastholden af Skikken ikke at medgive Døds-gaver ud over en eller anden simpel lille Genstand, der blot synes at kunne have haft symbolsk Betydning. Og naar nu Forholdet en Gang er det, at vor Viden i Dag om Oldtids Forhold for en væsentlig Del bygger paa Studiet af det Materiale, som Gravfundene giver, saa siger det sig selv, at man ikke kan være forsigtig nok

med Hensyn til at drage vidtrækkende Slutninger af et sparsomt Materiale og særlig da ikke, naar Forekomsten af dette sparsomme Materiale ikke fremtræder umotiveret som en pludselig opstaaet Lakune, men kan ses som et naturligt Led i en jævn Kulturudvikling.

Men tør man saaledes kun varsomt anvende Gravfundenes Vidnesbyrd som Støtte for Formodningen om en Kulturnedgang i keltisk Jernalder, saa kunde man maaske saa meget desto mere fæstne sig ved den af Geologerne paaviste Klimaforværring. Dog synes det, at hvor ubehagelig den end har været, saa har den dog ikke hindret Nordens Folk i fortsat at dyrke Jorden og at holde Kvæg. Endvidere kunde det se ud til, at Menneskene ægget af Klimavanskelighederne udviklede nye Metoder til at modvirke disse, bl. a. bragte Dyrene i Hus om Vinteren³⁾. Tør man tage dette Eksempel som Udtryk for en maalbevidst Vilje til at indordne sig under de givne Forhold og faa det bedst mulige ud af dem, og føjer man hertil, at de forskellige Grene af Haandværket, det gælder Keramiken, Broncearbejdet og Træskæringen, ingenlunde giver Indtryk af Stagnation endsige Tilbagegang, samt peger paa, at der med Held optages nye Haandværk som Jærnu-smeltning og Jærnsmedning, saa synes det ikke muligt ad arkæologisk Vej at begrunde en Kulturnedgang. Det er forøvrig ganske interessant at erindre, at den Klimaforværring, der skabte Istiderne, almindeligvis betragtes som kulturfremmende.

Hvad endelig den formodede Afbrydelse af Forbindelserne med de højere kultiverede sydlige Omraader angaar, saa er det et Spørgsmaal, om Fundene virkelig berettiger til en saadan Antagelse. Et Materiale kan naturligvis fortolkes paa forskellig Vis, men naar nu sydlig (keltisk) Smag tydelig afspejles i adskillige af Tidens almindelige og antagelig hjemmelavede Genstande som Fibulaer, Naale, Bronzeplader i gennembrudt Arbejde, firkantede Skjolde med Skjoldbuler af særdeles karakteristisk Form, og naar tilmed importerede Broncekar af italisk Arbejde ikke er ukendt i Fundene fra ældre keltisk Tid⁴⁾, saa synes dette dog at vise, og det gælder naturligvis særlig de hjemlige Genstande udført i keltisk Smag, at Tanken om en Afbrydelse af de gamle Forbindelser

med Syden ikke paa overbevisende Maade støttes af de arkæologiske Fund.

Af største Vigtighed for Forstaaelsen af den keltiske Indflydelses Styrke allerede i vor tidligste Jernalder vilde det være, om

Fig. 2. Krukke med afvekslende glatte og ru Bælter, fra Kraghede-Gravpladsen. — 1 : 5.

Efter Brøndsted: *Danmarks Oldtid*.

det skulde lykkes at give de endelige Beviser for, at det Ager-system, som benævnes Digevoldinger, tages i Brug her i Landet i Tiden omkring vor Jernalders Begyndelse. Der er Antydninger i vort Fundmateriale, der peger i den Retning, ligesom nogle af de vesteuropæiske Anlæg af samme Art dateres til en lignende Tid⁵).

Resultatet af de her fremlagte Overvejelser skulde da blive følgende: Den ældre keltiske Jernalders Kultur, der er en jævn

Fortsættelse af yngre Bronzealders Kultur, fortsætter denne Kulturs Forbindelse med Mellemeuropa, det gamle Hallstattomraade, hvor nu keltisk Kultur dominerer. Som Følge heraf spores i det hjemlige Arbejde, der vidner om Selvstændighed og stor haandværksmæssig Kunnen, en vis Afhængighed af keltisk Smag, paa samme Maade som tidligere yngre Bronzealders Produkter ikke kunde fragaa deres Tilknytning til Hallstattkulturen.

I Løbet af keltisk Jernalder sker der visse Forandringer i Gravskikken. Ligbrænding er stadig eneraadende, men den Døde faar nu et fyldigere Gravudstyr med sig. Bedømmelsen af den almindelige Kulturtilstand bliver derfor sikrere. Afhængighed af keltisk Kultur træder særdeles tydelig frem, Indikatorer herpaa er bl. a. Vaaben og Metalkedler. Men vigtigere end dette er Kraghedefundets Vidnesbyrd om keltisk Indflydelse paa Former og Ornamentik i den hjemlige Keramik. De fra denne Plads stammende langstrakte Kar samt den ligeledes paa Pladsen forekommende Ornamentik af vandrette Bælter (Fig. 2) har nemlig — synes det — sine nærmeste Paralleler hos keltisk Keramik i Frankrig og England⁶⁾.

Noter.

¹⁾ Sune Lindqvist i Fornvännen 1920, S. 113 ff.

²⁾ Se den af Sune Lindqvist i Fornvännen 1920 anførte Litteratur samt A. W. Brøgger: Jernet og Norges eldste økonomiske Historie. (Avhandlingar utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo, II Hist.-Filos. Klasse 1940. No. 1).

³⁾ Gudmund Hatt: Jernalderens Bopladser i Himmerland (Aarbøger f. n. O. 1938, S. 252 ff.). Hustomt A, Malle Degnegaard maa efter den afbildede Keramik at domme stamme fra tidlig forromersk Tid.

⁴⁾ Se Johs. Brøndsted: Danmarks Oldtid III, Figurerne 7, 11, 23, 69, 70.

⁵⁾ Gudmund Hatt: Landbrug i Danmarks Oldtid, 1937. II. Norling-Christensen i Aarbøger f. n. O. 1937, S. 269 ff.

⁶⁾ British Museum, Guide to Early Iron Age Antiquities, Fig. 142. (1925).